

Τρόποι αντιμετώπισης της επιδρομής των παθών

/ [Πεμπτουσία](#)

Image not found or type unknown

Συνεχίζουμε σήμερα τη σειρά των δημοσιεύσεων της μελέτης του κ. Δημήτρη Τσιολακίδη (προηγούμενο άρθρο:www.remprousia.gr/?p=61672), για τις σχέσεις της Νηπτικής Παράδοσης με την Ποιμαντική Ψυχολογία. Στο σημερινό απόσπασμα παρατίθεται η νηπτική διδασκαλία για την προφύλαξη του ανθρώπου από τις προσβολές των παθών.

Στο Λόγο Περί Ξενιτείας Γ', 10. «Απόφευγε σαν μάστιγα τους τόπους των πτώσεων. Διότι όταν δεν υπάρχει εμπρός μας ένα οπωρικό, δεν ερεθίζεται και τόσο η όρεξίς μας.»[79] Το χωρίο συνδέεται με τη γραμμή άμυνας σε εξωτερικά ερεθίσματα που ανακινούν επιθυμίες οι οποίες αυξάνουν τη διάθεση ικανοποίησης του υποκειμένου και οδηγούν σε ατέρμονη επιθυμία για ανανέωση της ικανοποίησης χωρίς φραγμό και αυτοέλεγχο. Η εστίαση σε αυτά τα ερεθίσματα δε δίνει καμία δυνατότητα διαχείρισης, αλλά οδηγεί σε ένα φαύλο κύκλο που προκαλεί τη βλάβη της αυταπάτης.[80] Πρόκειται για μια προτροπή βαθιά ασκητική και με στοιχεία ψυχολογίας ταυτόχρονα, όπου το κυρίαρχο στοιχείο αποτελεί η εκούσια αποφυγή

έκθεσης σε ένα εξωτερικό περιβάλλον βλαπτικό.

Στον Λόγο Περί υπακοής Δ΄,55. «Μην απατάσαι, ω υιέ και υπήκοε του Κυρίου, από το πνεύμα της οίησης και παρουσιάζεις τα αμαρτήματά σου σαν να τα έπραξε άλλο πρόσωπο και όχι εσύ. Διότι είναι αδύνατο να απαλλαγεί κανείς από την αισχύνη χωρίς να αισθανθή αισχύνη.»[81] Εντοπίζεται εδώ το στοιχείο της προβολής, που συνίσταται σε ανεπαρκή ή ασθενική προσπάθεια για αυτογνωσία και στην αποβολή κάθε στοιχείου που το υποκείμενο δε μπορεί ή δε θέλει να αναγνωρίσει εντός του. Χρίζει αναφοράς ότι εν προκειμένω ο Σιναΐτης προτείνει το απροϋπόθετο ξεγύμνωμα του εαυτού και επισημαίνει την αξία της εξομολόγησης, αναγνωρίζοντας όμως στη συνέχεια(Δ΄,59)[82] την αργή εξασθένιση του προβλήματος με τη μορφή πονηρών λογισμών η ύπαρξη των οποίων εμφανίζεται ως κατάλοιπο της εξύψωσης του εαυτού. Ωστόσο έχει ενδιαφέρον ότι στο Δ΄,63 αφήνει περιθώρια για αυτοθεραπεία.

Στον Λόγο Περί υπακοής Δ΄,77. «Είδα έναν απρόκοφτο μαθητή που εκαυχάτο εμπρός σε άλλους για τα κατορθώματα του διδασκάλου του. Ενόμιζε ότι θα δοξαζόταν με το σιτάρι, (τον πνευματικό πλούτο δηλαδή), του Γέροντός του.»[83]Πρόκειται για το ψυχικό σύμπτωμα της ενδοβολής. Το υποκείμενο υιοθετεί και οικειοποιείται δεξιότητες και χαρακτηριστικά που ανήκουν σε κάποιον άλλον και πείθοντας τον εαυτό του ότι είναι γνωρίσματα της δικής του ατομικότητας τα εσωτερικεύει. Είναι, «κίνηση αντίθετη της προβολής που συνίσταται στο να μεταφέρει το υποκείμενο εντός του στοιχεία αρχικώς εξωτερικά για να τα μετατρέψει σε ψυχικά περιεχόμενα ή εσωτερικά αντικείμενα».[84]

Επίσης στον Λόγο Περί υπακοής Δ΄,117. «Ο ανόητος μοναχός δαγκώνεται, όταν τον περιφρονούν ή τον επιπλήττουν· και προσπαθεί να φέρη αντίρρηση και να δικαιολογηθή ή αντίθετα βάζει γρήγορα μετάνοια σ αυτόν που τον επιπλήττει, όχι από ταπείνωσι, αλλά διότι θέλει να σταματήσουν οι ονειδισμοί.»[85]Η εν λόγω περιγραφή απαντά στο σύμπτωμα της συναισθηματικής κατάστασης που αποκαλείται ναρκισσιστικό πλήγμα. Το υποκείμενο βιώνει την οδύνη της απώλειας του εαυτού, ενώ στην αντίδρασή του αναγνωρίζουμε την προσδοκία να διατηρήσει την ακεραιότητά του. Ο απαξιωμένος πραγματικός εαυτός καταπνίγει τα επιθυμητά χαρακτηριστικά του και επιχειρεί να προβληθεί ο ιδεατός προς χάριν της αποδοχής των άλλων. Πρόκειται για τον ψευδή εαυτό που ταυτίζεται με την εξιδανικευμένη εικόνα.

Στον Λόγο Περί μετανοίας Ε΄,10. «Ο λόγος για τις ένοχες πράξεις και για τις πτώσεις είναι σκοτεινός και ακατανόητος για κάθε ψυχή. Είναι δύσκολο να γνωρίσω με ποιες πτώσεις μας προέρχονται από αμέλεια, ποιες από σκόπιμη εγκατάλειψη του Θεού και ποιες από αποστροφή του Θεού.»[86] Διαπιστώνουμε

έμμεση αναφορά στο ασυνείδητο ψυχισμό αλλά και υπερφυσική προσέγγιση. Η αδυναμία να προσδιοριστεί η καθαρή φύση και η προέλευση μιας πράξης εντοπίζεται στην ενδεχόμενη σύντηξη ετερογενών δυνάμεων.

Στον *Λόγο Περί μνήμης θανάτου Στ',3*. «*Η δειλία του θανάτου είναι φυσικό ιδίωμα του ανθρώπου, το οποίον οφείλεται στην παρακοή του Αδάμ.*»[87] Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο αντικρίζουμε αυτό που ο Φρόντ καλεί ενόρμηση του θανάτου.[88] Εδώ γίνεται λόγος για την ενόρμηση του θανάτου ως φυσικού γνωρίσματος, που όμως εκδηλώνεται ως προσπάθεια αποστροφής της σκέψης πάνω στην ατομική περατότητα. Το ψυχολογικό νόημα και φορτίο που συνεπάγεται η σκέψη στο γεγονός του θανάτου ως βιολογικής συνιστώσας και η επίγνωση του ανθρώπου ότι αναπόφευκτα θα φθάσει η στιγμή που θα πεθάνει, ενισχύουν τη στάση απροθυμίας. Στο Στ', 8 η ενόρμηση του θανάτου αποκτά πνευματική αξία εφόσον συνδέεται με την ειλικρινή μετάνοια, την απάρνηση του ιδίου θελήματος και την προσδοκία των εσχάτων. Έτσι «*Εκείνος που καθημερινά περιμένει τον θάνατο, είναι οπωσδήποτε δόκιμος και σπουδαίος αγωνιστής. Ενώ εκείνος που τον επιθυμεί κάθε ώρα είναι άγιος.*»[89]

Στον *Λόγο περί χαροποιού πένθους Ζ',29* «*Πολλές φορές το κατά Θεόν πένθος αναμειγνύεται με το άχαρο δάκρυ της κενοδοξίας. Αυτό θα το αναγνωρίσωμε, με τρόπο επιτυχή και ευσεβή, όταν συλλάβωμε τον εαυτό μας να πενθή και συγχρόνως να ενεργή με (κακότητα και) πονηρία.*»[90] Στην περίπτωση αυτή έχουμε την έκφραση αμφιθυμίας[91] που εντοπίζεται σε αντίθετα συναισθήματα που νιώθει το υποκείμενο ταυτόχρονα, συνειδητά ή όχι, για το ίδιο αντικείμενο.

Γίνεται καταφανώς αντιληπτό τόσο στην παρούσα ενότητα όσο και σε αυτές που προηγήθηκαν ότι, το υλικό στο οποίο αναφερθήκαμε δεν αποτελεί παρά ένα απειροελάχιστο δείγμα του πνευματικού πλούτου που μας παρέδωσε η πατερική διδασκαλία, στη βάση του οποίου συναντά την αφορμή αλλά και το νόημά της η ποιμαντική ψυχολογία. Στο επόμενο κεφάλαιο θα δούμε πως η νηπτική μέθοδος μέσα από την άσκηση της ποιμαντικής ψυχολογίας βρίσκει εφαρμογή εντός του πλαισίου της σύγχρονης θεώρησής της.

[Συνεχίζεται]

[79]Κλίμαξ, ο.π.

[80] Πρβλ. Dominique Bourdin ο.π., σ.418

[81]Κλίμαξ, ο.π.

[82]Κλίμαξ, ο.π.

[83]Κλίμαξ,. Ο.π.

[84]Dominique Bourdin,ο.π., σ.421

[85]Κλίμαξ, ο.π.

[86]Κλίμαξ, ο.π.

[87]Κλίμαξ, ο.π.

[88] Φροϋδική διατύπωση. Καίτοι αποτελεί ζήτημα διαφωνίας η ορθότητα του όρου, η χρήση του, κρατά την ισχύ της μέχρι τις μέρες μας. Βλ. Σχετικά «δεύτερη θεωρία των ενορμήσεων», Dominique Bourdin, ο.π., σ.422

[89]Κλίμαξ, ο.π.

[90]Κλίμαξ, ο.π.

[91] Βλ. Dominique Bourdin, ο.π., σ. 412.